

Onderzoek

Sociale ontmoetingsplekken Overijssel

Opgesteld voor: Provincie Overijssel, Programma Sociale Kwaliteit

Contactpersoon: Tessa van Deventer

Datum: 29 oktober 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
Voorwoord.....	2
Inleiding onderzoek.....	3
Opzet en uitvoering onderzoek.....	3
Resultaten Gemeenten.....	4
Resultaten Sociale ontmoetingsplekken.....	6
Analyse en conclusie.....	10
Evaluatie: verdiepingsgesprekken.....	11
Analyse Evaluatie.....	12
Aanbevelingen en kansen.....	12
Gebruikte bronnen:.....	12

Voorwoord

Inzicht geeft uitzicht

De provincie Overijssel heeft midden 2024 opdracht gegeven aan AnnoNu om inzicht te krijgen in de sociale ontmoetingsplekken die onze provincie rijk is.

Sociale ontmoetingsplekken zijn meer dan openbaar toegankelijke 'gebouwen'. Het gaat over plekken waar mensen elkaar ontmoeten, waar eenzaamheid bestreden wordt, waar vrijwilligers hun hart volgen en waar activiteiten ontplooid worden vanuit verbinding. Vaak zijn aan deze 'sociale interacties' wel indicatoren te hangen die gaan over 'hoog over', zoals het aantal bezoekers van een theatervoorstelling. Maar het zegt niets over die ene depressieve mevrouw die door een kopje koffie en aandacht ineens weer een reden van bestaan wist te vinden omdat ze vrijwilligerswerk is gaan doen in het buurthuis.

Mensen zijn van nature geneigd om samen te komen. Te delen. Te praten. Niet gekunsteld, maar spontaan. Sociale ontmoeting vindt vooral plaats daar waar het niet geregisseerd is, zoals op het schoolplein en bij de supermarkt.

De grootste angst in kernen, dorpen en wijken is dan ook vaak het verlies van voorzieningen, omdat (spontane) ontmoetingen van levensbelang zijn. Om toch de mogelijkheid te behouden om samen te komen, zorg te bieden en activiteiten te ontplooiën, zijn buurt- en wijkcentra krachtige dragers van gemeenschapszin. De verbinding met sport, zoals bij een MFA, of een school, zijn slimme manieren om dat wat bindt te behouden en te versterken.

Brenda Jansen
Nienke Jannink
Miranda Mulder

Inleiding onderzoek

De provincie Overijssel heeft midden 2024 opdracht gegeven aan AnnoNu om inzicht te krijgen in de sociale ontmoetingsplekken die onze provincie rijk is.

De provincie Overijssel heeft de sociale ontmoetingsplekken in de provincie de afgelopen jaren ondersteunt vanuit Sociale Kwaliteit. Deze ondersteuning werd gedaan op vier thema's: financiële ondersteuning, deskundigheidsbevordering, opbouw netwerk en contact organisatie en kennisdeling.

Hoewel eventuele ondersteuning aan deze plekken in principe een gemeentelijke verantwoordelijkheid is, wil de provincie weten of er ook bovengemeentelijke ondersteuning nodig is en in welke vorm dat dan het beste zou kunnen. Deze rol wordt gekaderd in het uitvoeringsbeleid 2025-2026.

Opzet en uitvoering onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd door aan ontmoetingsplekken 12 vragen te stellen over het belang van het Kulturhus, de MFA of het buurthuis. Over hoe zij het voor elkaar krijgen om er de juiste dingen te doen en waar ze uitdagingen zien waarbij ze eigenlijk wat hulp en steun nodig hebben. We hebben 325 sociale ontmoetingsplekken telefonisch en per mail benaderd, waarvan er 140 (43%) hebben meegewerkt aan het onderzoek.

Daarnaast hebben we met alle 25 gemeenten in Overijssel gesproken. Wat is hun beleid en visie op sociale ontmoetingsplekken?

In dit rapport staan we stil bij de rode draden en verkennen we de mogelijkheden om de resultaten van het onderzoek te gebruiken voor een brug naar onze haarvaten van noaberschap en gemeenschapszin, inzicht met uitzicht!

Resultaten Gemeenten

Van de 25 gemeenten in provincie Overijssel hebben we 24 gemeenten bereid gevonden om persoonlijk met ons in gesprek te gaan over sociale ontmoetingsplekken in hun gemeenten. 1 gemeente hebben via email enkele vragen kunnen stellen.

Visie of beleid Sociale Ontmoetingsplekken

Vastgestelde visie / beleid sociale ontmoetingsplekken:

6 gemeenten (24%) hebben een visie en/of beleid ontwikkeld en vastgesteld voor de sociale ontmoetingsplekken.

Visie / beleid onderdeel van een overkoepelende visie / beleid:

9 gemeenten (36%) hebben de visie of het beleid voor sociale ontmoetingsplekken opgenomen in een integrale visie, vaak binnen een bredere visie op Sociaal Beleid. Sommige van deze visies zijn momenteel nog in ontwikkeling.

Visie / beleid in ontwikkeling:

2 gemeenten (8%) zijn van plan om in de nabije toekomst een aparte accommodatievisie of een visie op maatschappelijk vastgoed te ontwikkelen.

Geen beleid of onderzoek naar mogelijkheden:

8 gemeenten (32%) hebben geen visie of beleid op sociale ontmoetingsplekken. Van de 8 gemeenten zonder huidige visie of beleid, onderzoeken 4 gemeenten (16%) momenteel de mogelijkheden voor het ontwikkelen van een visie of beleid voor sociale ontmoetingsplekken.

Financiële ondersteuning Sociale ontmoetingsplekken door gemeenten

Ondersteuning bij beheer en exploitatie sociale ontmoetingsplekken:

10 gemeenten (40%) ondersteunen sociale ontmoetingsplekken financieel bij het beheer of exploitatie van de gebouwen. Sommige gemeenten zijn zelf eigenaar van de gebouwen en daardoor verantwoordelijk voor beheer, onderhoud en verduurzaming.

Financiële ondersteuning activiteiten:

6 gemeenten (24%) ondersteunen sociale ontmoetingsplekken, wijkverenigingen, Plaatselijk Belangen en welzijnsorganisaties financieel bij het organiseren van activiteiten.

Ondersteuning onderhoud gebouw, verduurzaming en energiekosten:

7 gemeenten (28%) bieden ondersteuning aan bij het onderhoud van de panden, bij verduurzaming en bij de hoge energiekosten.

Geen structurele financiële ondersteuning – vaak incidenteel en maatwerk:

4 gemeenten (16%) bieden geen structurele financiële ondersteuning aan, maar verlenen wel maatwerk ondersteuning wanneer hierom gevraagd wordt.

Geen input ontvangen:

Van 1 gemeente (4%) hebben we geen input kunnen ophalen over dit onderwerp.

Andere ondersteuning Sociale ontmoetingsplekken door gemeenten

Ondersteuning bij deskundigheidsbevordering:

6 gemeenten (24%) ondersteunen sociale ontmoetingsplekken door de inzet van onder andere bestuurscoaches of adviseurs van Bestuurders Centraal.

Ondersteuning bij vergroten netwerk:

1 gemeente (4%) ondersteunt sociale ontmoetingsplekken bij het vergroten van hun netwerk, onder andere door het organiseren van netwerkbijeenkomsten.

Ondersteuning met expertise uit ambtelijke organisatie:

6 gemeenten (24%) ondersteunen sociale ontmoetingsplekken door inzet van ambtenaren met hun kennis / expertise.

Ondersteuning met vinden van vrijwilligers / bestuursleden:

1 gemeente (4%) ondersteunt sociale ontmoetingsplekken actief bij het vinden van vrijwilligers en bestuursleden.

Ondersteuning afhankelijk van de vraag:

2 gemeenten (8%) ondersteunen sociale ontmoetingsplekken afhankelijk van de vraag.

Geen Ondersteuning of niet bekend:

9 gemeenten (36%) bieden geen andere ondersteuning aan sociale ontmoetingsplekken, of deze ondersteuning wordt gefaciliteerd door welzijnsorganisaties.

Sociale ontmoetingsplekken in beeld van gemeenten

De meeste sociale ontmoetingsplekken zijn goed in beeld bij alle gemeenten. Toch zijn er ook enkele ontmoetingsplekken die volledig onafhankelijk opereren.

Gemeentelijke ambities Sociale ontmoetingsplekken

21 gemeenten (84%) hebben gemeentelijke ambities voor de sociale ontmoetingsplekken. Bij de overige 4 (16%) wordt dit meegenomen in een lopend onderzoek of in een nog te ontwikkelen visie.

Contactmomenten tussen Sociale ontmoetingsplekken en gemeenten

Gezamenlijk overleg gemeenten en sociale ontmoetingsplek:

15 gemeenten (60%) organiseren of faciliteren een gezamenlijk contactmoment met sociale ontmoetingsplekken om kennis te delen.

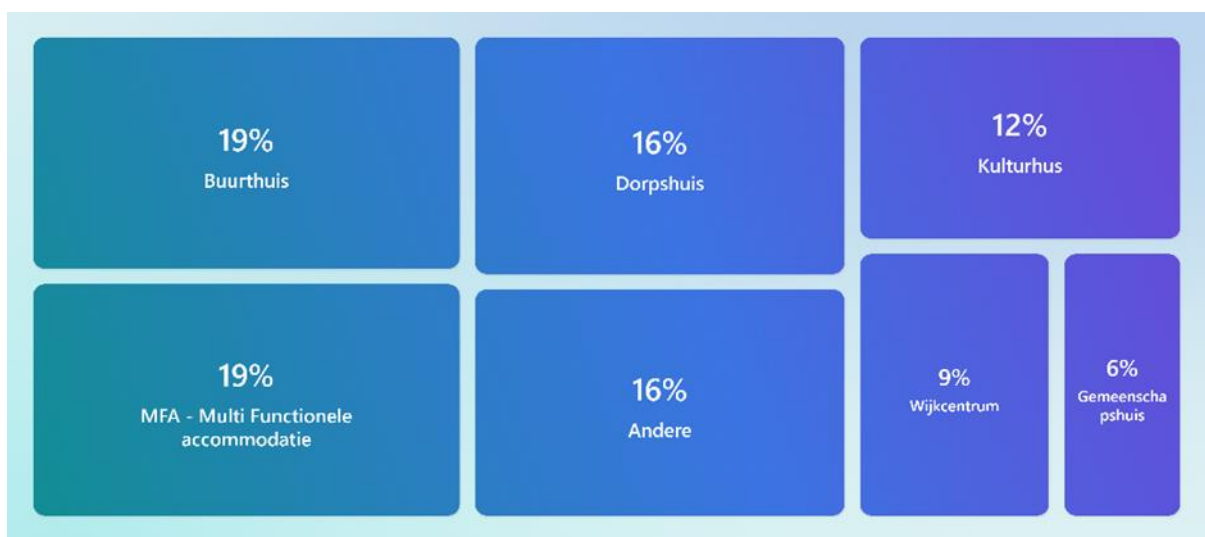
Geen terugkerend contactmoment:

10 gemeenten (40%) hebben geen terugkerend contactmoment met de sociale ontmoetingsplekken.

Resultaten Sociale ontmoetingsplekken

We hebben 325 sociale ontmoetingsplekken aangeschreven en van 140 daarvan een ingevulde vragenlijst retour ontvangen. Hieronder volgen de antwoorden van deze 140 sociale ontmoetingsplekken.

Omschrijving sociale ontmoetingsplek

Rechtsvorm van de sociale ontmoetingsplek

Met andere wordt een kerkelijke organisatie, maar ook een VOF bedoeld.

Opbouw bestuur van de sociale ontmoetingsplek

De meeste sociale ontmoetingsplekken hebben een bestuur met een voorzitter, secretaris en een penningmeester met daarnaast meerdere bestuursleden.

Omschrijving	Aantal	Omschrijving	Aantal
1 persoon - Directeur/Bestuurder	6	6 personen	24
2 personen	3	7 personen	18
3 personen	11	8 personen	4
4 personen	15	9 personen	2
5 personen	29	Niet bekend / ingevuld	26

Daarnaast heeft één sociale ontmoetingsplek ingevuld dat ze een Cultural Governance zijn en één geeft aan dat de gemeente verantwoordelijk is.

Inzet vrijwilligers en mensen in loondienst

Afhankelijk van de invulling van de sociale ontmoetingsplek en de aangeboden maatschappelijke voorzieningen, kunnen deze plekken in verschillende categorieën worden ingedeeld.

Categorie	Aantal	Percentage
Alleen vrijwilligers, sommigen ontvangen vrijwilligersvergoeding	86	61,5%
1 of 2 betaalde beheerders aangevuld met vrijwilligers	15	10,5%
Betaalde medewerkers van welzijnsorganisatie of wooncorporatie, aangevuld met vrijwilligers	26	18,5%
Alleen betaalde krachten	6	4,5 %
Niet bekend of niet ingevuld	7	5%

Aanbod maatschappelijke voorzieningen in sociale ontmoetingsplek

Bijna alle sociale ontmoetingsplekken bieden naast de mogelijkheid tot ontmoeting ook maatschappelijke voorzieningen aan.

Er zijn zes sociale ontmoetingsplekken die dit niet doen:

- **2 ontmoetingsplekken** richten zich uitsluitend op activiteiten vanuit de buurt of wijk.
- **2 ontmoetingsplekken** ondersteunen het lokale verenigingsleven en verhuren ruimtes.
- **1 ontmoetingsplek** functioneert als cultureel centrum en biedt diverse cursussen en culturele activiteiten aan.
- **1 ontmoetingsplek** is langzaam weer aan het opstarten na de coronapandemie.

De aangeboden maatschappelijke voorzieningen zijn

Sport	Bibliotheek	Filmhuis	Muziekonderwijs
Theater	Horeca	Welzijnswerk	Vluchtelingenwerk
Vergaderruimtes com.	GGD	Kinderopvang	BSO
Maatschappelijk werk	Consultatiebureau	Dagbesteding	Verloskundigen
Huiskamer van de wijk	Thuiszorg		

Cultureel aanbod in sociale ontmoetingsplek

19 sociale ontmoetingsplekken organiseren culturele activiteiten, variërend van muziekoptredens, toneel, dans en theater, tot lezingen en exposities. Deze ontmoetingsplekken beschikken over faciliteiten zoals een theaterzaal, podium of bibliotheek om deze activiteiten te ondersteunen.

Daarnaast bieden veel sociale ontmoetingsplekken lokale toneel- en muziekverenigingen de mogelijkheid om hun jaarlijkse uitvoeringen in de ontmoetingsplek te laten plaatsvinden.

Activiteiten die plaatsvinden in de sociale ontmoetingsplekken

Bingo	Kaarten / Bridge	Biljarten	Kaarten
Handwerken	Gym / Yoga	Schilderen	Koersbal
Koren (jongeren en ouderen)	Wandelen	Fietsen	Eetcafe (ontmoeting)
Soos voor jongeren en ouderen	Darten	Sinterklaasfeest	Kerstfeest
Burendag	Kleedjesmarkt	Kinderactiviteit	Koffiemomenten
Jeu de boules	Samen Koken		

Ondersteuning sociale ontmoetingsplek

De ondervraagde sociale ontmoetingsplekken geven aan dat ze op verschillende manieren ondersteund worden:

- **81 ontmoetingsplekken (57%)** ontvangen financiële ondersteuning van de gemeente en provincie. Diverse ontmoetingsplekken hebben de Sociale Hypotheek aangevraagd in de afgelopen periode.
- **11 ontmoetingsplekken (8%)** worden financieel ondersteund door giften, donaties, sponsoring of ledengeld.
- **35 ontmoetingsplekken (25%)** ontvangen geen enkele vorm van ondersteuning.
- **13 ontmoetingsplekken (8%)** krijgen ondersteuning in andere vormen dan financieel, zoals hulp bij administratie, lidmaatschap of gebruik van een gebouw waarvan de gemeente eigenaar is.
- **3 ontmoetingsplekken (2%)** hebben bij deze vraag niets ingevuld

Ondersteuning die wordt gemist door sociale ontmoetingsplek

Veel sociale ontmoetingsplekken geven aan dat ze voldoende ondersteuning krijgen. Vanuit de gemeente maar ook van de provincie. Toch is extra ondersteuning welkom.

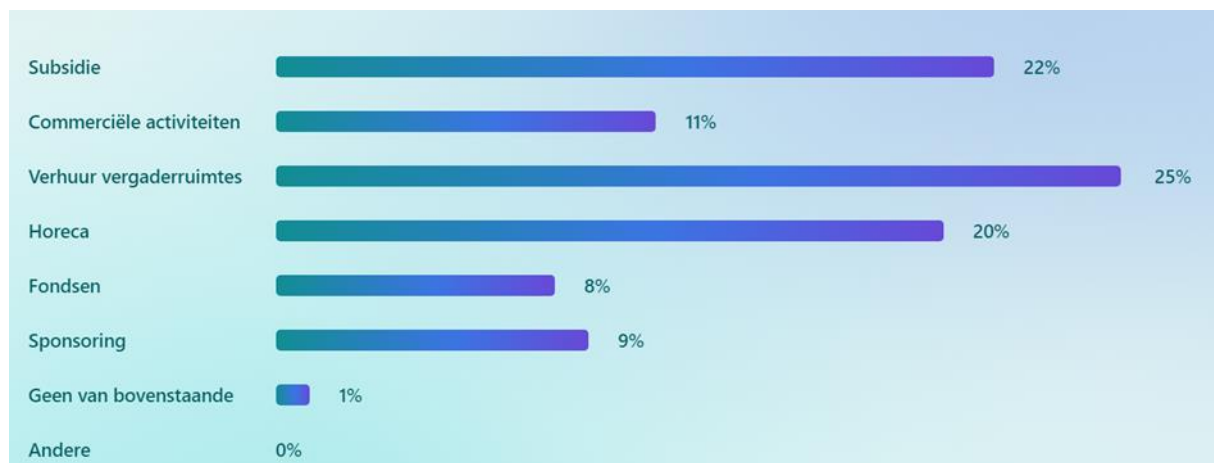
Een sociale ontmoetingsplek schrijft: *"Het zou fijn zijn dat er een netwerk komt van vrijwilligers en/of bedrijven die betrouwbaar zijn en een hart hebben voor vrijwilligers. Zodat we bij problemen bij bijvoorbeeld daklekkage, ongedierte, storing cv installatie, juridische hulp, financiële tegenslagen etc. een netwerk hebben die we kunnen benaderen. Net zoals de hulpdienst van vereniging eigen huis en/of het dienstenpallet van Centraal beheer".*

Verder wordt genoemd:

Gerichte ondersteuning tiener- en jongerenwerk	Wet- en regelgeving. Dit wordt steeds complexer
Verdere professionalisering bestuur	Werven vrijwilligers
Verduurzaming pand, niet alleen financieel maar ook advies / expertise	Ervaring en kennisdelen met andere sociale ontmoetingsplekken

Aanvragen subsidies (op no cure no pay basis)	Opzetten cultureel programma
Doorontwikkelmogelijkheden (fondsen) voor vrijwilligers	Enthousiasmeren jongeren om naar de ontmoetingsplek te komen
WOZ bijdrage (tegemoetkoming van de gemeente)	Werven gebruikers / huurders sociale ontmoetingsplek
Structurele financiële ondersteuning	

Inkomstenbronnen van de sociale ontmoetingsplekken

Analyse en conclusie

Gemeenten: regie versus maatwerk

Alle gemeenten, zonder uitzondering, vinden ontmoetingsplekken belangrijk. De manier waarop ze deze al dan niet ondersteunen varieert sterk.

Grotere gemeenten hebben er vaker dan kleinere gemeenten een visie op geformuleerd en beleid vastgesteld. In kleinere gemeenten lijkt vaker ruimte voor maatwerk.

Opvallend is dat er in iedere gemeente minimaal 1 ontmoetingsplek is die van onderop, vanuit het initiatief van de samenleving, is opgezet en ook (vrij) zelfredzaam opereert.

Daarnaast zijn er veel gemeenten die zelf accommodaties beheren of dat uitbesteden aan marktpartijen die zich daarin gespecialiseerd hebben. Waar gemeenten de regie op ontmoetingsplekken pakken, verbinden ze daar ook taakomschrijvingen en doelen aan. Vaak hoort hier ook bij een clustering van zorg, sport, onderwijs en/of cultuur.

De meeste gemeenten hebben een subsidierelatie met ontmoetingsplekken. Dit kan structureel, maar ook incidenteel zijn. In de afgelopen jaren ging veel steun naar hulp bij het kunnen dragen van de hoge energiekosten en het helpen bij of samen aanvragen van subsidies om de ontmoetingsplekken te verduurzamen.

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Sportakkoord II bieden het fundament voor samenhangend gezondheidsbeleid. Op basis van deze akkoorden en de bijbehorende specifieke uitkering (SPUK) kun je een samenhangende lokale aanpak ontwikkelen op het gebied van gezondheid, sport en bewegen én sociale basis.

Verschillende gemeenten benoemen ook de GALA – SPUK gelden, waarin sociale cohesie en de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten belangrijke thema's zijn.

Succes staat of valt met eigenaarschap. Belangrijk onderwerp in de gesprekken met de gemeenten was dan ook wie er 'over ontmoetingsplekken gaat'. De contactpersonen bij de gemeenten werken overwegend binnen het Sociaal Domein.

Wijkverbinders/wijkregisseurs hebben hierin geen leidende rol, hoewel zij binnen de samenleving wel de verbindende schakel zijn.

Ontmoetingsplekken: Deskundig vrijwilligerswerk

Het in stand houden van sociale ontmoetingsplekken lijkt in de kernen makkelijker dan in de steden. Het vinden van vrijwilligers is overal lastig, maar in de steden net iets meer.

Er is een tendens zichtbaar dat er steeds meer verschillende activiteiten binnen ontmoetingsplekken plaatsvinden en dat daardoor ook de benaming verandert, zoals MFA (Multi Functionele Accommodatie).

De meeste ontmoetingsplekken zijn een stichting en hebben een bestuur dat uit vrijwilligers bestaat.

Naast subsidies zoeken ontmoetingsplekken ook naar andere (structurele) financieringsvormen, zoals het binden van sponsors en donateurs.

Behoeftte is er vooral aan nieuwe bestuursleden, aan talenten op het gebied van financiën (boekhouding, aanvragen subsidies), (betaald) beheer en deskundigheidsbevordering. Veel werk wordt verzet door vrijwilligers en niet altijd is daarbij alle expertise aanwezig die nodig is voor de hiervoor genoemde punten.

De zoektocht naar deskundigheid, naar oplossingen voor vraagstukken waarop mogelijk elders in de provincie een geweldig antwoord te vinden is, is groot.

Provincie: Lerend verbinden

Voor de provincie zit de grootste uitdaging misschien wel in de ontmoeting met de sociale ontmoetingsplekken en het zijn van de regisseur die verbindingen legt en onafhankelijk adviseur is.

Een van de respondenten gaf aan: *"Het voelt alsof bij de overheid het gevoel aan beleving ontbreekt en dat de inzet van vrijwilligers ondergewaardeerd wordt. Misschien kan ook info over voor ons interessante regelingen via de provincie rechtstreeks gecommuniceerd worden? Dat er net als bij de gemeente een vast contactpersoon is?"*

Een ander opperde: *"Het zou fijn zijn dat er een betrouwbaar netwerk is waar je bij problemen over bijvoorbeeld onderhoud, juridische hulp, hulp bij financiën, verduurzaming etc. terecht kunt. Zoiets als de Vereniging eigen huis".*

Alle ontmoetingscentra hebben 1 ding gemeen, ze zijn er voor de samenleving en zetten zich daar met hart en ziel voor in, zonder winstoogmerk. Waar de een erg goed in is, is voor de ander een crime. Dat kan gaan over bestuurlijke aangelegenheden, maar ook over het aanvragen van subsidies. Betrouwbaarheid, onafhankelijkheid en samenwerking zijn kernwoorden die bij veel sociale ontmoetingsplekken passen. Daarop zou de provincie kunnen inspelen door iets in te richten waarbij deze kernwoorden voorop staan. Bouw voor Overijssel een netwerk dat elkaar weet te vinden, elkaar weet te motiveren en elkaar kan steunen.

Evaluatie: verdiepingsgesprekken

Het onderzoek onder gemeenten heeft aangetoond dat er behoefte is aan een provinciaal netwerk om samen te sparren en aan een aanspreekpunt bij de provincie.

De provincie heeft de afgelopen jaren ingezet op deskundigheidsbevordering voor individuele organisaties, financiële ondersteuning (sociale hypotheek), het meldpunt maatschappelijk vastgoed en netwerkvorming met gemeenten. Niet alle pilots waren succesvol, wat nu vragen oproept bij de provincie.

Om dit verder te onderzoeken, hebben we met drie gemeenten van verschillende groottes gesproken. We vroegen naar hun behoeften, of het aanbod van de provincie passend is, of ze op de hoogte zijn van het aanbod en of ze de contactpersoon bij de provincie weten te vinden.

Analyse Evaluatie

De gesprekken leverden geen eenduidige antwoorden op. De provincie heeft te maken met meerdere factoren, zoals veel wisseling van gemeenteambtenaren en het ontbreken van de juiste ingangen. Ook timing en communicatie van een pilot spelen een belangrijke rol. Communicatie over een pilot bereikte niet altijd de verantwoordelijke gemeenteambtenaar. Het is daarnaast niet algemeen bekend dat er bij de provincie voor gemeenten een aanspreekpunt voor sociale ontmoetingsplekken is.

Toch weten sommige gemeenten de provincie en haar aanspreekpunt goed te vinden, dankzij persoonlijk contact dat er al is, maar ook op advies van een initiatievencoach.

Aanbevelingen en kansen

Het onderzoek heeft gemeenten aan het denken gezet over hun eigen rol en het aanbod van de provincie. Bij elke gemeente is persoonlijk gesproken met de contactpersoon van de sociale ontmoetingsplek of een ambtenaar die de verbinding legt met de betreffende collega. Zorg dat dit contact warm blijft en zorg voor ontmoetingen met elkaar.

Ga samen met andere collega's van de provincie naar de gemeenten om daar een dag te werken, contacten te leggen, informatie te geven en gesprekken te voeren. Geef hiermee de provincie een gezicht.

Blijf gebruik maken van bestaande netwerken zoals het kerncontactambtenarenoverleg, maar ga ook naar andere netwerken zoals het participatienetwerk of sluit aan bij natuurlijke contactmomenten tussen gemeenten en sociale ontmoetingsplekken.

Zorg voor meer interactie tussen provincie en gemeente. Start een lerend netwerk met een leergang of werkplaats voor gemeenteambtenaren. Met elk jaar een ander focusgebied of thema's als 'de nieuwe koers van het Sociale Domein, de Sociale Basis en de Brede Welvaart'. Gemeenten staan voor grote opgaven waaronder de woningbouw met daaraan gekoppeld de maatschappelijke voorzieningen. Dit biedt kansen voor combinaties met sociale ontmoetingsplekken. Pak dit samen met de gemeenten en sociale ontmoetingsplekken op.

Laat de gemeenten zelf de regisseur blijven over de sociale ontmoetingsplekken in hun gemeenten, zowel in het verstrekken van informatie als in het ophalen van wensen. Voorkom overbelasting van de veelal vrijwillige besturen door hen te overspoelen met informatie. Zorg voor de juiste ondersteuning door een plek waar zijn met hun vragen terecht kunnen en gericht hulp kunnen krijgen.

Gebruikte bronnen:

- Gemeentelijke websites, inclusief bestuurlijke informatiesystemen, en daarnaast;
  - o www.informatiewijzerhengelo.nl/onderwerp/ontmoeten-in-de-wijk
  - o www.wijkwijzerenschede.nl
  - o www.deventerwijzer.nl/is/wijken-en-dorpen
  - o www.allecijfers.nl/gebieden/
  - o www.dorpshuizen.nl
  - o www.meldpuntdorpshuizenoverijssel.nl